

Herken uitbuiting bij nieuwkomers

van onderbuikgevoel naar actie

LOWAN-vo studiedag 2-11-2026

VOORSTELLEN

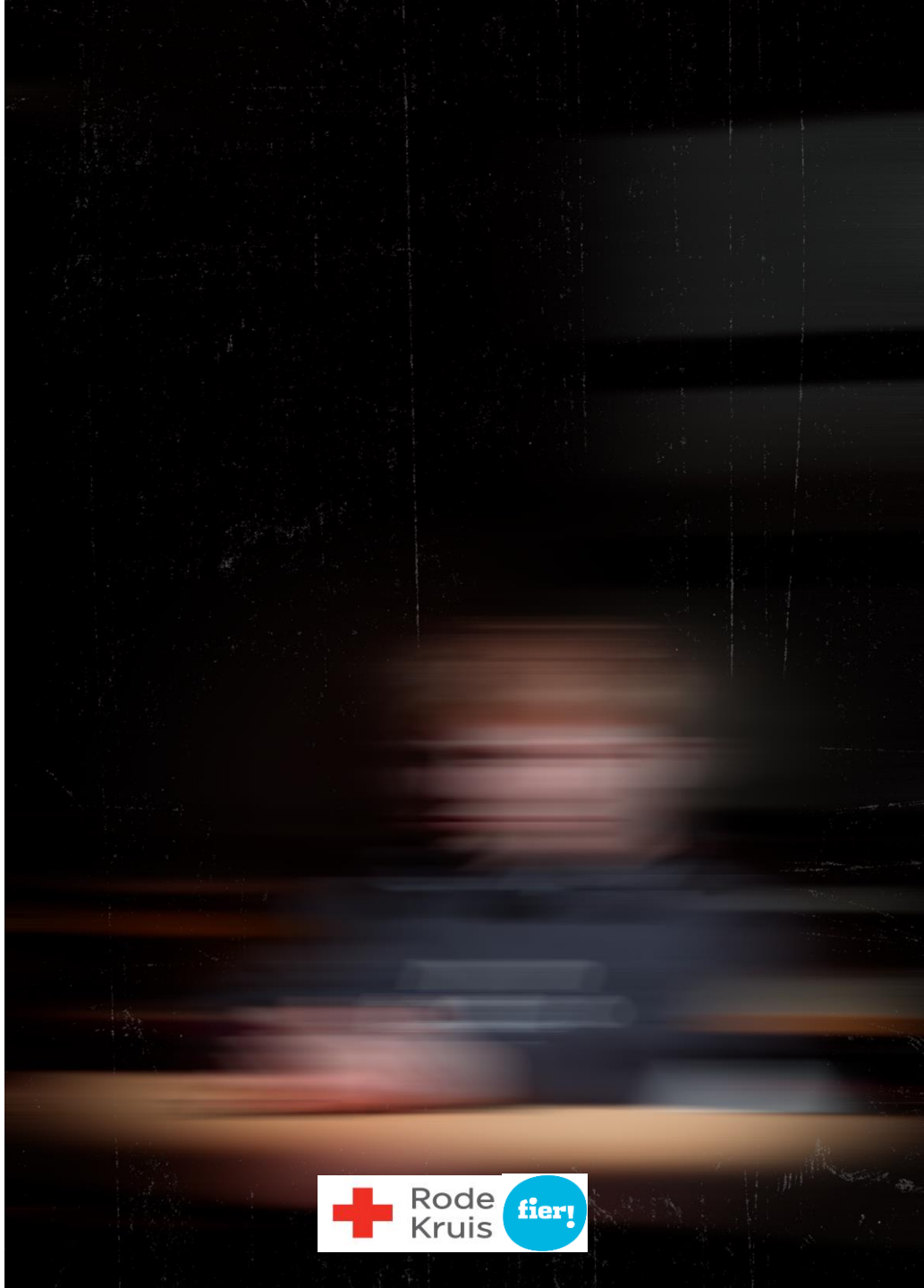
Project Kind en Uitbuiting

- Jelske van Leeuwen (Fier)
- Charlotte de Monchy (Rode Kruis)

WAT GAAN WE DOEN VANDAAG?

- Mensenhandel: vormen van uitbuiting
- Risicofactoren nieuwkomers
- Herkennen en signaleren
- Opvolgen van signalen
- Gespreksvoering
- Leerlingen weerbaarder tegen uitbuiting
- Vragen en afsluiting

BIJ JOU OP SCHOOL?
DEFENCE for CHILDREN
Rode Kruis
fier!

IN HET NIEUWS

NOS Nieuws • Maandag 27 juli, 18:35

Broers veroordeeld voor seksueel uitbuiten van minderjarige Oekraïners

ACHTERGROND

Gemeenten slaan alarm: jonge asielzoekers uit Syrië glijden af naar de criminaliteit

NRC

'Ronselaars weten wanneer we pauze hebben of voegen je gewoon toe op Snap', zegt de scholier in Almere

NRC - Nieuws, achtergronden en onderzoeksjournalistiek

Zorgen over jonge asielzoekers bij opvanggezinnen na signalen van uitbuiting

In Apeldoorn zijn jonge asielzoekers weggehaald uit een opvanggezin na signalen dat zij werden uitgebuit. Gemeente en school trokken eind...

7 jul 2025

Meerdere signalen van uitbuiting bij opvanglocaties voor asielzoekers in Utrecht, zorgen in gemeenteraad

De afgelopen tijd zijn er meerdere signalen geweest die duiden op uitbuiting bij opvanglocaties voor asielzoekers in Utrecht. Daarbij gaat het om zowel meerderjarigen als minderjarigen. Dat stelde burgemeester Sharon Dijksma onlangs tijdens een commissievergadering.

Johan Hardeman

2 oktober 2026, 05:00 • Laatste update: 2 oktober 2026, 10:13

Rode Kruis fier!

BESCHERMING VAN LEERLINGEN

Enorme schade bij slachtoffers

Belangrijk om:

- leerlingen te beschermen
- zo snel mogelijk in te grijpen

Onderwijsprofessionals hebben essentiële rol

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling!

Rode Kruis fier!

Vormen van mensenhandel

- Seksuele uitbuiting
- Criminele uitbuiting
- Arbeidsuitbuiting
- Gedwongen orgaanverwijdering
- Uitbuiting in de vorm van gedwongen draagmoederschap
- Uitbuiting in de vorm van illegale adoptie
- Uitbuiting binnen gedwongen huwelijken

In deze workshop behandelen we de vormen seksuele- en criminele uitbuiting

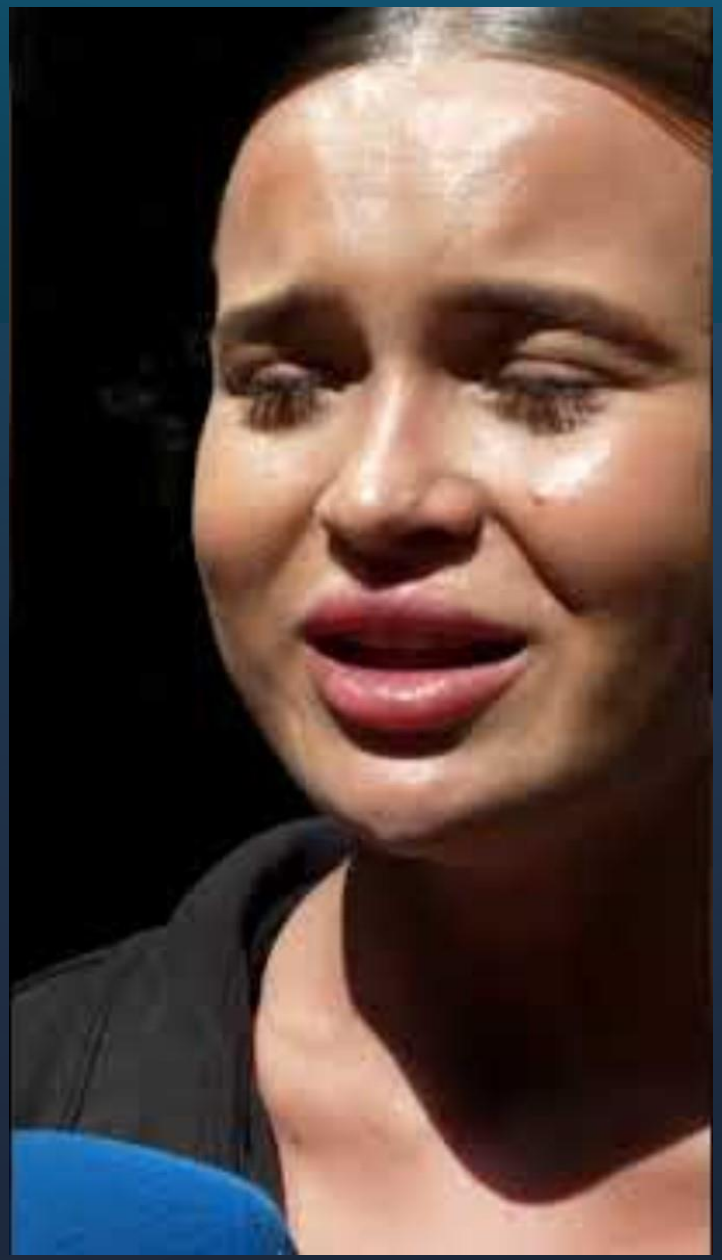
Rode Kruis fier!

Criminele uitbuiting

Rode Kruis fier!

Link naar video

Forse overlast:
Diefstal
Vandalisme
Groepsgevechten
Heling

Wanneer is dit probleemgedrag van jonge vluchtelingen?

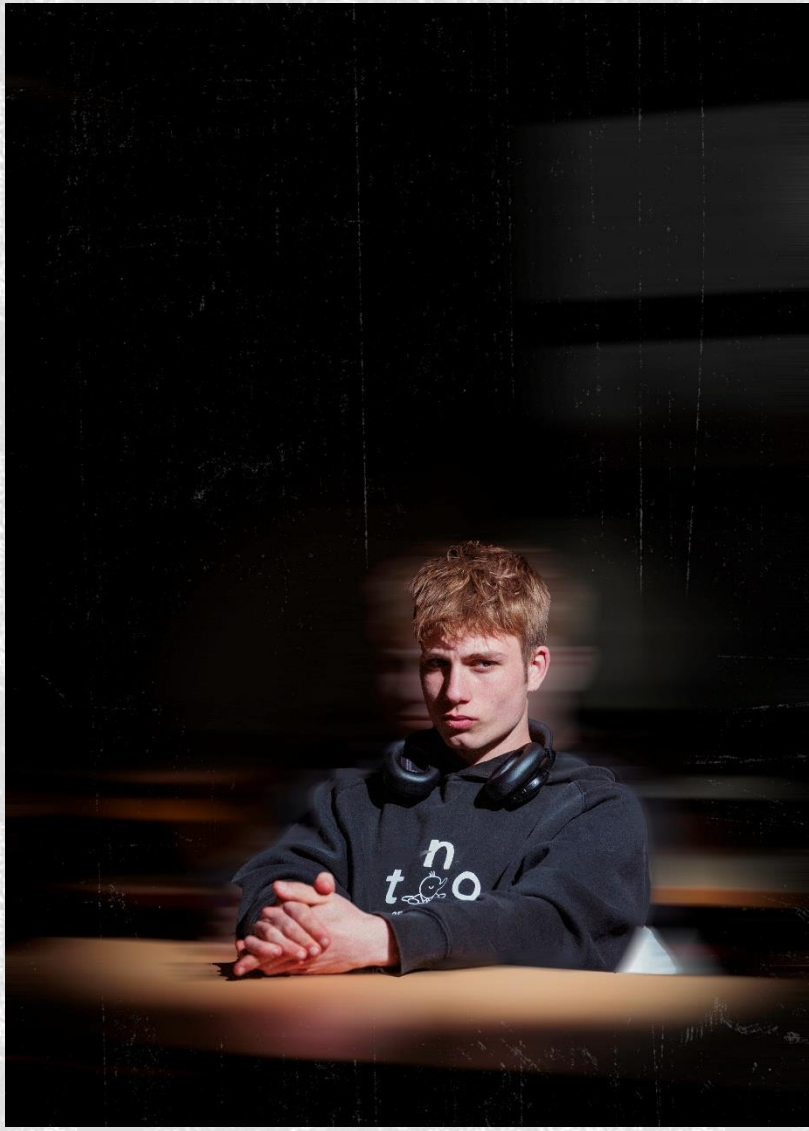
Wanneer is het criminele uitbuiting?

Rode Kruis fier!

WAT IS CRIMINELE UITBUITING?

- Iemand zet een jongere onder druk *(dwang)*
- Om strafbare dingen te doen *(handeling)*
- Het geld dat ze hiermee verdienen moeten ze (deels) afstaan of ander oneerlijk voordeel *(doel)*

Belangrijk: Non-punishment beginsel
Wie onder druk strafbare feiten heeft gepleegd, hoeft niet gestraft te worden.

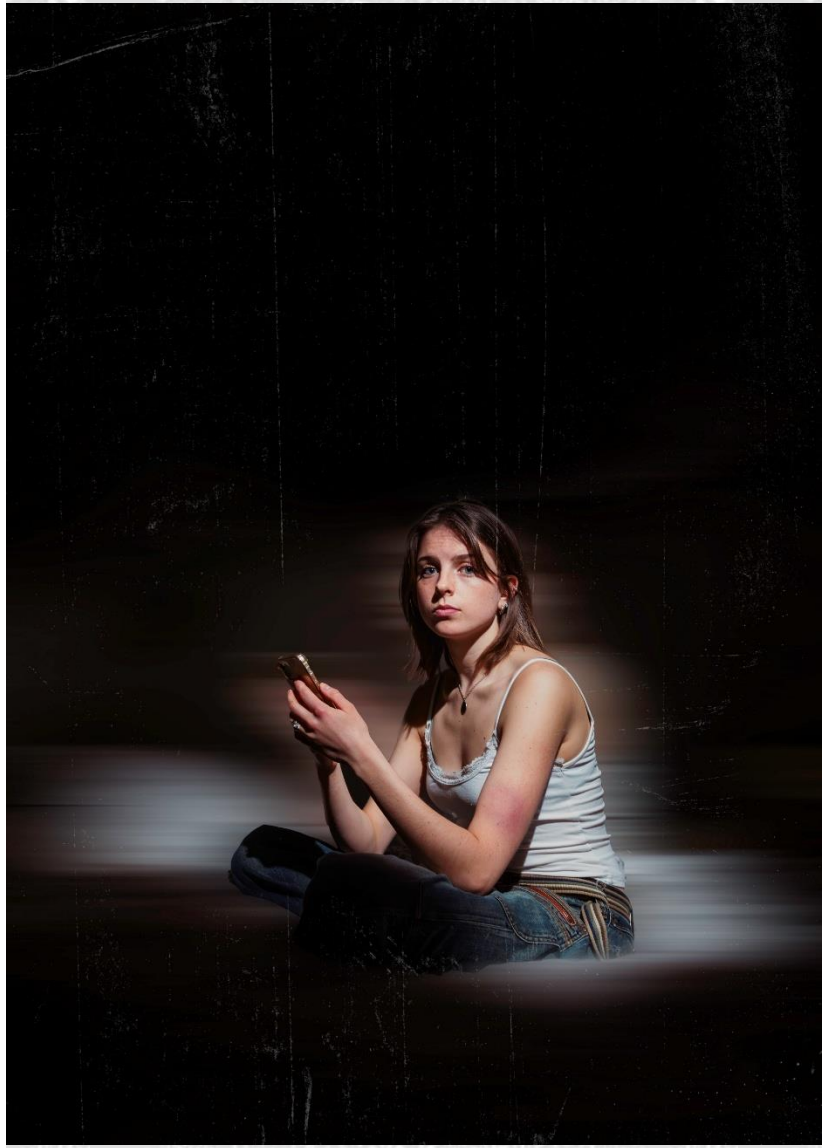
Seksuele uitbuiting

Rode Kruis fier!

WAT IS SEKSUELE UITBUITING?

- Iemand zet een ander onder druk *(dwang)*
- Om seksuele handelingen uit te voeren *(handeling)*
- Met oneerlijk voordeel voor de uitbuiter *(doel)*

Betaalde seks met minderjarigen is altijd verboden!

Rode Kruis fier!

[Link naar video]

Verschillende dwangmiddelen

- Smokkelschuld
- Bedreigingen van familie/naasten
- Middelengebruik

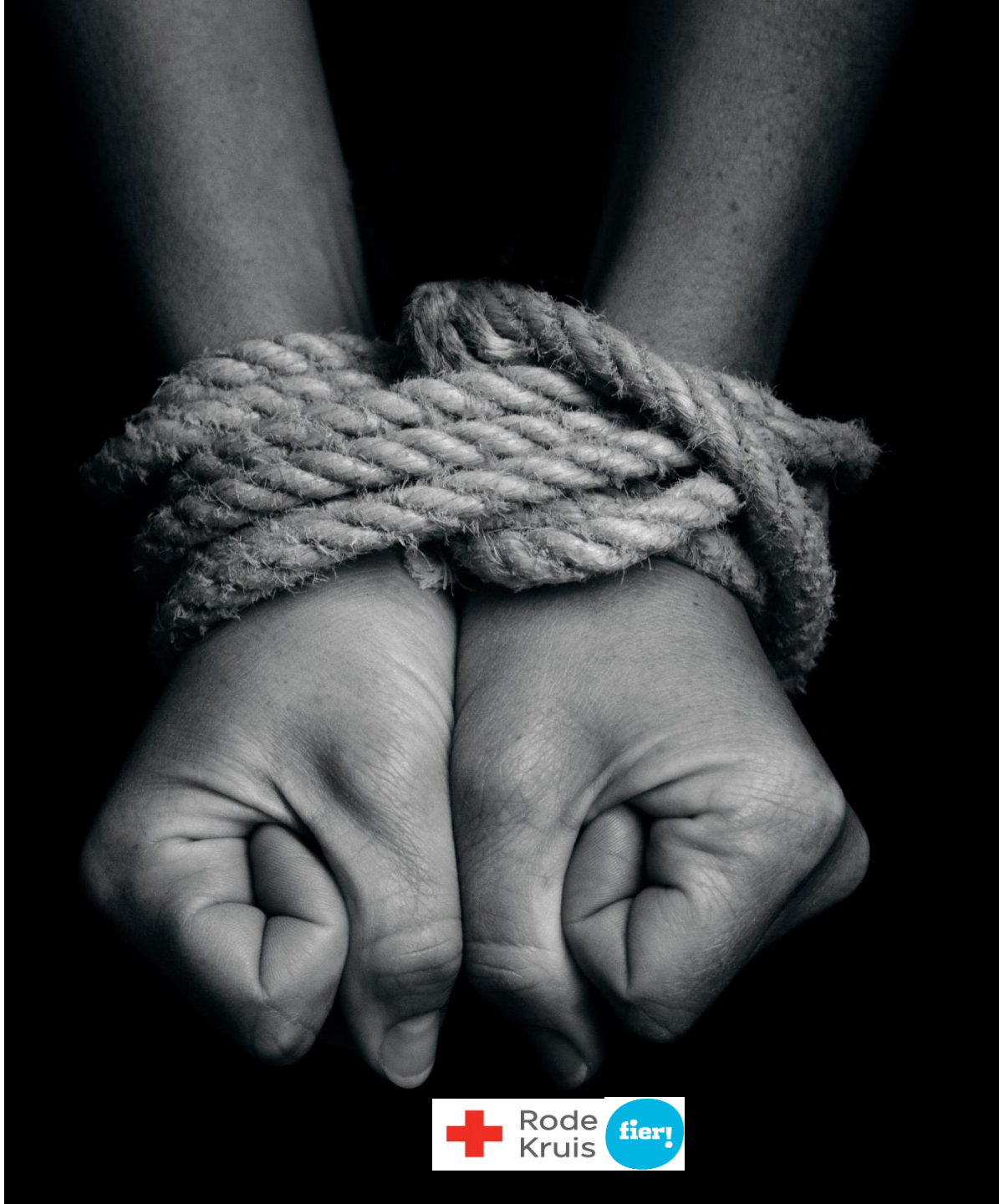
Belangrijk: harde én zachte dwangmiddelen

Rode Kruis fier!

DWANG BIJ MINDERJARIGEN

- LET OP: Dwang hoeft bij minderjarige slachtoffers niet te worden aangetoond om te kunnen spreken van het delict mensenhandel.

- Oók als een jongere denkt dat het zijn of haar eigen idee was, kán er sprake zijn van mensenhandel.

Risicofactoren van jonge asielzoekers

Rode Kruis fier!

Extra kwetsbaar, waarom?

- Opvangsituatie
- Veel verhuizen tussen locaties
- Geen privacy en structuur
- Schulden (aan mensensmokkelaar)
- Druk van familie land van herkomst
- Onbekend met de taal en gebruiken
- Geen vertrouwen in autoriteiten en hulp
- Onduidelijk toekomstperspectief
- Lang wachten
- Geen onderwijs of schoolverzuim
- Bijna meerderjarig
- Bang voor terugkeer
- Middelengebruik
- Trauma, eerder slachtoffer van geweld
- Eenzaamheid, gepest worden
- Seksuele geaardheid

Onderzoek Wat hen beweegt van Bureau Beke

Werkwijze van mensenhandelaren

Doe wat ik zeg. Anders deel ik dit met iedereen.

Rode Kruis fier!

"ANDERS STUUR IK DIE NAAKTFOTO NAAR JE FAMILIE"

- **Sextortion**: chanteren met seksueel getint beeldmateriaal (voor hulp: Home | Offlimits)
- **Online ronseling:** via games, chatgroepen
- **Verschuiving klassieke methode naar minder geduld en meer bedreiging/geweld**

Rode Kruis fier!

Link naar video

MENSENHANDEL VAN EEN MINDERJARIGE IS KINDERMISHANDELING!

- Stap 1: Signalen in kaart brengen
- Stap 2: Zorgen bespreken en experts betrekken
- Stap 3: Gespreksvoering met leerling
- Stap 4: Weeg signalen en maak besluit -> vanaf hier is Zorgcoördinator Mensenhandel of Veilig Thuis betrokken!
- Stap 5: Organiseer hulpverlening en/of meld

LET OP: bij acuut gevaar, bel 112. Acuut zorg nodig: Veilig Thuis (24/7)

Rode Kruis fier!

SIGNALEN OP SCHOOL

DEFENCE for CHILDREN

Rode Kruis

fier!

STAP 1: SIGNALEN ZIJN PUZZELSTUKJES

- Bespreek signalen of een onderbuikgevoel altijd met een collega
- Het stapelen van signalen is van belang om een mogelijk beeld van uitbuiting te krijgen

- 0+0+0=1

SIGNALENKAART UITBUITING OP SCHOOL

De volgende signalen kunnen erop wijzen dat een leerling slachtoffer is van seksuele of criminele uitbuiting. Als je signalen opmerkt, bespreek deze dan met collega's en met het zorgteam op school.

Bij het signaleren van uitbuiting gaat het meestal om een combinatie van signalen. Of om plotselinge, opvallende veranderingen in gedrag of uiterlijk. Luister naar je intuïtie en weet: afwezigheid van signalen betekent niet dat een jongere géén slachtoffer is.

***Deze lijst is bedoeld voor onderwijsprofessionals* en niet om uit te delen aan leerlingen.**

Signalen op school

- Concentratieproblemen en lage motivatie
- Vaak naar de wc of vroegtijdig klas verlaten
- (Onverklaarbare of plotselinge) slechte schoolprestaties
- Schoolverzuim of vaak ziekmelden
- Liegen en smoesjes
- In het bezit zijn van meerdere telefoons of een wegwerptelefoon
- Heeft ineens dure kleding/spullen of veel geld of creditcards
- Wordt opgewacht in de pauzes en/of na school
- Bij controle worden drugs of gestolen spullen gevonden
- Verstoord dag- en nachtritme, oververmoeid
- Bijbaantje tot midden in de nacht
- Agressie en probleemgedrag
- Afspraken niet nakomen
- Wegloopgedrag
- Hangt veel op straat rond
- Gaat vaak uit
- Niet aanspreekbaar op gedrag
- Geen realistisch of laag zelfbeeld
- Depressief
- Overmatige schuldgevoelens en zelfverwijt
- Buikpijn, misselijk en/of eetproblemen
- Vage lichamelijke klachten zonder duidelijke reden

SIGNALEN-KAART UITBUITING (NIET) OP SCHOOL

Download hier de signalenkaart

Rode Kruis fier!

[Download hier de signalenkaart]

- (Probleem) Gedrag
- Vluchtverhaal
- Sociaal
- Lichamelijke signalen
- Signalen seksuele/criminele/arbeidsuitbuiting
- Overig

Alles wat afwijkt van het normale kan een signaal zijn! Volg je niet-pluis gevoel

HET OPVOLGEN VAN SIGNALEN

DEFENCE for CHILDREN

Rode Kruis

fier!

STAP 2: ZORGEN BESPREKEN EN EXPERTS BETREKKEN

Met wie bespreek je signalen van uitbuiting?

Intern

- Bespreek zorgen met elkaar, bijv. via casusbespreking, bijv. met het Niet pluis instrument - Stichting School & Veiligheid
- Betrek zorgteam en/of Aandachtsfunctionaris meldcode

Extern

- Betrek relevante partijen zoals de mentor van de opvang en NIDOS voogd
- Betrek Regionale Zorgcoördinator Mensenhandel of Veilig Thuis (aandachtsfunctionaris Mensenhandel)

Rode Kruis fier!

Zorgcoördinator slachtoffers mensenhandel

COA-MENTOR

JEUGDBESCHERMER

WAT DOET EEN REGIONALE ZORGCOÖRDINATOR MENSENHANDEL?

- Specialistische zorgcoördinatoren in iedere regio
- Eerste aanspreekpunt: anoniem sparren én advisering
- Regie voeren op meldingen
- Organiseren van passende ondersteuning en begeleiding voor slachtoffers

Contactgegevens regionale zorgcoördinatoren:

https://www.comensha.nl/voor-professionals/zorgcoordinatoren/

Rode Kruis fier!

GESPREKSVOERING

DEFENCE for CHILDREN

Rode Kruis

fier!

TIPS VOOR GESPREKSVOERING MET EEN LEERLING

Twee mogelijke situaties:

1. Je hebt een onderbuikgevoel dat een leerling mogelijk slachtoffer is van uitbuiting of hierop risico loopt (er zijn signalen). Doel van dit gesprek is kijken of vermoedens worden bevestigd. **Zo ja, betrek specialistische hulpverlening.**

2. Een leerling vertelt jou uit zichzelf over mogelijke uitbuiting (onthulling). Doel van dit gesprek is dat de leerling gehoord wordt. **Daarna schakel je meteen specialistische hulpverlening in.**

Rode Kruis fier!

GESPREKSVOERING MET EEN MOGELIJK SLACHTOFFER

Jouw rol

• Vanuit de vertrouwensband een opening bieden om problemen te bespreken.

• Je bent geen rechercheur: vraag niet door op details. Je hoeft niet zeker te weten dat sprake is van uitbuiting.

• Beloof geen geheimhouding. Als veiligheid in het geding is, moet je informatie delen.

TIPS VOOR GESPREKSVOERING MET EEN LEERLING

Houding

- Wees nieuwsgierig, begripvol en luister. Toon gemeende interesse.
- Zet je oordeel uit. Bij probleemgedrag: realiseer je dat hier trauma achter kan zitten.
- Let op dat je niet het gevoel geeft dat de gebeurtenis eigen schuld is (victim-blaming).
- Wees transparant: doe wat je zegt en zeg wat je doet.
- Blijf rustig: geef de leerling het vertrouwen dat jij dit aan kunt.

TIPS VOOR GESPREKSVOERING MET EEN LEERLING

Als een leerling niet wil praten

- Zeg dat jouw deur altijd open staat. Forceer niet, een onthullingsproces kan lang duren
- Geef zelf informatie (zie toolkit)
- Geef leerlingen waar je je zorgen over maakt contactgegevens van de (anonieme) hulplijnen (www.fier.nl/chat/ en keerpunt.chat -> Engels en Nederlands)
- Geef contactgegevens van een hulpverlener
- Vraag om een brief te schrijven/tekening te maken
- Maak samen een wandeling

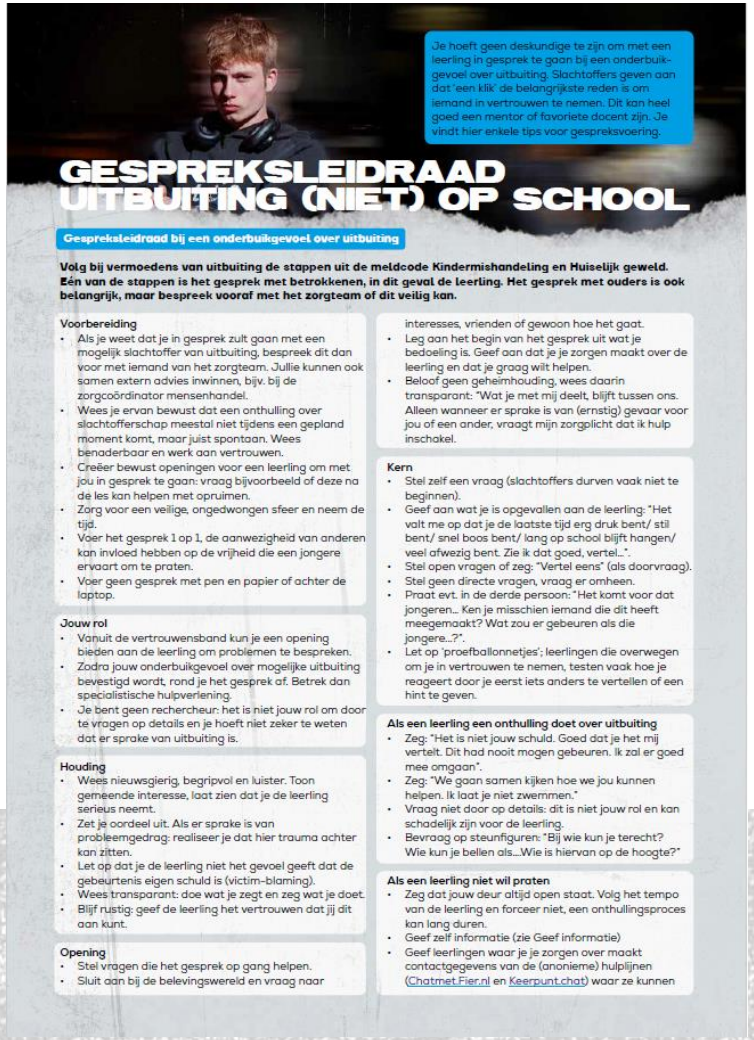

GEPSREKSLEIDRAAD & MELDWIJZER

1. Tips van survivors en experts
[Download hier de gespreksleidraad]

2. Meldwijzer bij vermoedens van uitbuiting
[Download hier de meldwijzer]

Rode Kruis fier!

CONTACT MET (PLEEG)OUDERS

Belangrijk bij het betrekken van ouders:

- Ga na of het veilig is om vermoedens te bespreken
- Zorgcoördinator mensenhandel kan adviseren

- www.watnou.nu

Online gids voor ouders die zich zorgen maken om hun kind

- www.watnoupro.nu

Online gids voor professionals om ouders hierin te ondersteunen

LEERLINGEN WEERBAARDER TEGEN UITBUITING

DEFENCE for CHILDREN

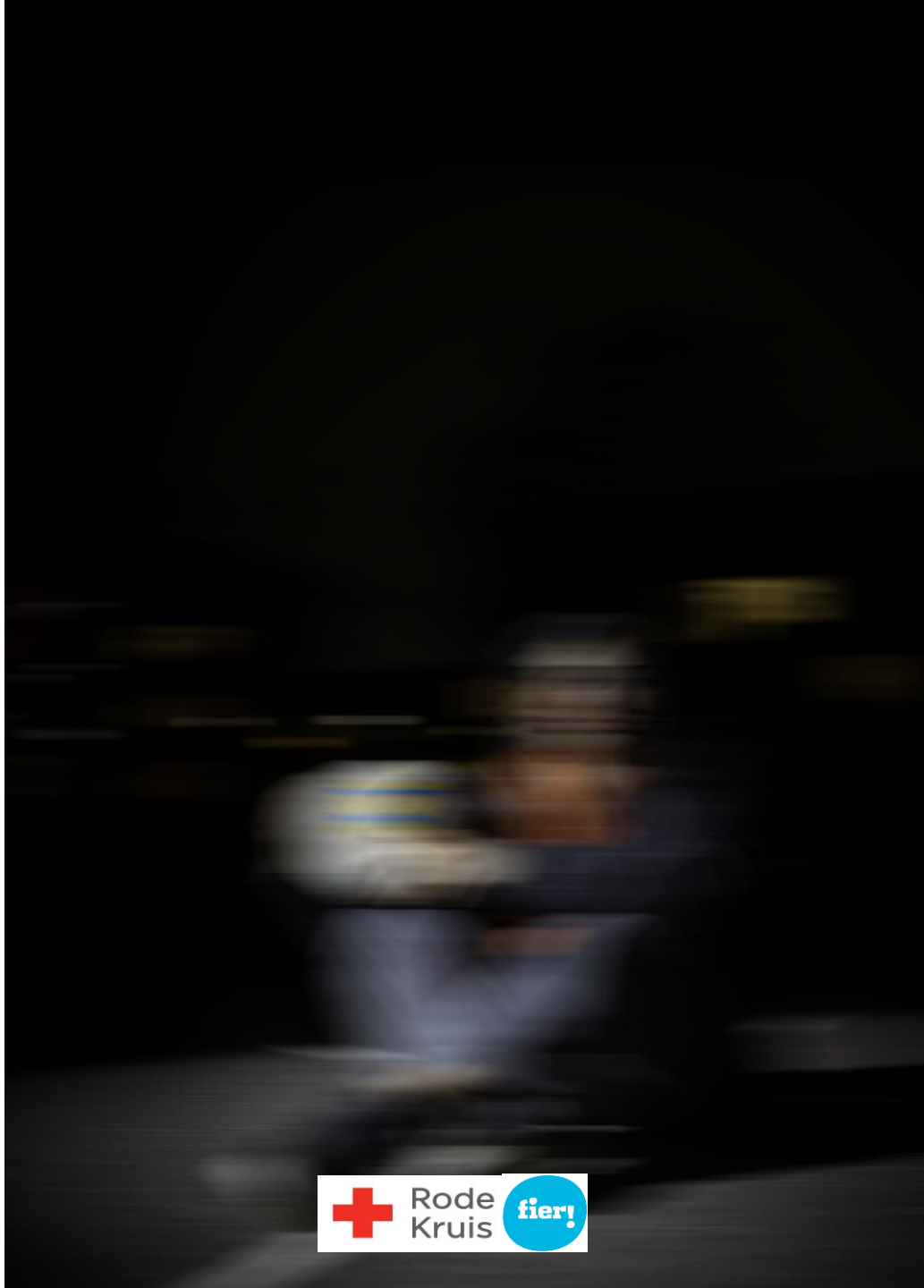
Rode Kruis

fier!

WEERBAARHEID TEGEN UITBUITING

Beschermende factoren:

- Diploma halen
- Op school blijven
- Aandacht van een vertrouwde volwassene

WEERBAARHEID TEGEN UITBUITING

- Belang van lessen over Online Veiligheid, Seksuele Weerbaarheid, etc.
- Voorlichting over uitbuiting in de klas: let op veiligheid en breng niet op ideeën
- Eén op één gesprekken bij leerlingen die kwetsbaar lijken (zie Gespreksleidraad **'Geef informatie'**)
- Keerpunt & Chatmetfier

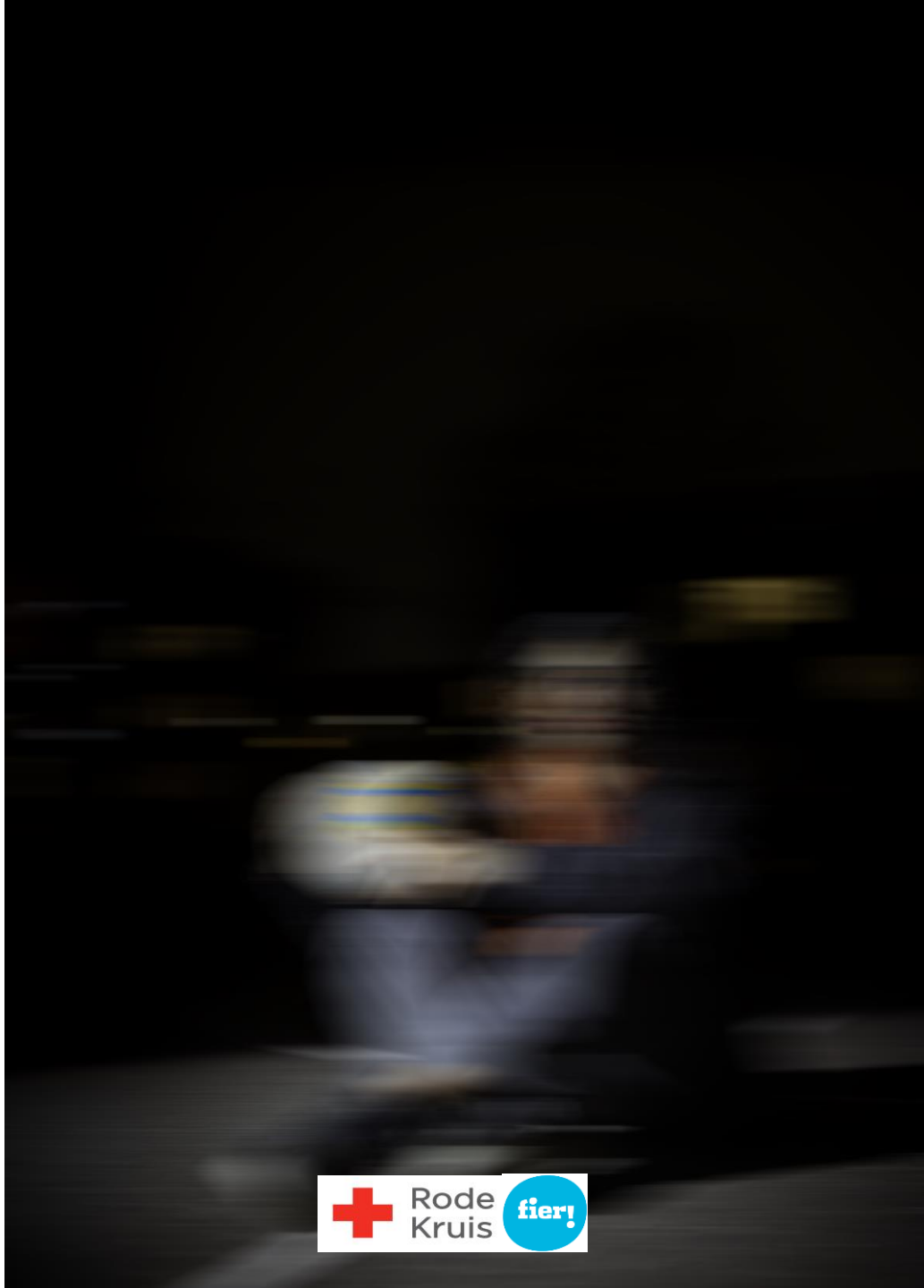
CONCLUSIE

Ook als je het niet zeker weet: doe iets met je onderbuikgevoel!

1. Bespreek signalen met collega’s
2. Ga in gesprek met de leerling
3. Betrek experts zoals de regionale zorgcoördinator mensenhandel

ALS HET GOED IS…

- Begrijp je de relevantie van uitbuiting voor ISK
- Weet je wat uitbuiting is
- Kun je signalen van seksuele en criminele uitbuiting herkennen en opvolgen
- Ken je de tips voor gespreksvoering bij een onderbuikgevoel
- Weet je hoe je bewustzijn over uitbuiting onder leerlingen en collega’s kunt vergroten

VRAGEN?
DEFENCE for CHILDREN
Rode Kruis
fier!

Bedankt!

Wat vond jij van de workshop?
Wij waarderen jouw feedback enorm! :)

Contact

kindenuitbuiting@rodekruis.nl